

УДК 725.85

к. арх., доцент Зауральська А.В.,
Полтавський національний технічний
Університет імені Юрія Кондратюка

ПРИЙОМИ ВЛАШТУВАННЯ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКІВ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ БАЗ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ У СКЛАДНИХ ПРИРОДНИХ УМОВАХ

Дослідження характерних особливостей генеральних планів навчально-тренувальних баз українських та закордонних футбольних клубів показало, що тренувальні бази переважно розміщено у передмісті, їх територія оточена лісовими масивами, характерне близьке розташування природних водойм, наявність спортивних майданчиків, автостоянок. Виявлено, що дані об'єкти мають значні відмінності в загальних характеристиках, показниках площі території, співвідношенні функціональних зон тощо. Але головною особливістю є невід'ємна складова – вихідні природні умови.

Ключові слова: футбольне поле, навчально-тренувальна база (НТБ)

Вступ. Основною спорудою НТБ футбольних клубів є футбольне поле та інші спортивні майданчики. Високі класні та заможні клуби при будівництві НТБ передбачають достатньо велику кількість футбольних полів (до 20), більшість з яких мають розміри, що відповідають стандартам ФІФА і, відповідно, потребують території площею кілька гектарів на рівній чи з мінімальними ухилами поверхні. Пошук рівної поверхні такої великої площі викликає значні труднощі при виборі земельних ділянок, проблемою стає їх вартість. Часто влаштування футбольного поля чи іншого спортивного майданчику на рівній поверхні просто є неможливим у зв'язку із природними умовами – складним рельєфом чи взагалі відсутністю вільного місця.

Постановка задачі. Пошуки оптимального співвідношення площа-рельєф-інфраструктура-транспортна доступність-вартість та ще низки інших другорядних аспектів у спорудженні об'єктів фізкультурного та спортивного призначення велися ще з античних часів. Так, дослідження олімпійських арен класичного періоду давньої Греції (VI ст. до н.е.) доводять, що в умовах давньогрецьких полісів, де важко, а, часом, і неможливо було знайти рівну поверхню значної площі, тому застосовувались заходи з вирівнювання поверхні шляхом вибирання ґрунту та його підсипки, внаслідок чого влаштовувались рівні горизонтальні майданчики, на яких будувались стадіони. Лави для глядачів здебільшого видовбувались в скелях, що оточували спортивний майданчик.

У наші часи в зв'язку із значним підвищенням вартості ресурсів, у першу чергу, землі, проблема розташування спортивних споруд у складних природних умовах примушує архітекторів та інженерів шукати нові прийоми та засоби для її вирішення, серед яких вирізняються приклади розміщення футбольних полів в таких умовах, коли про це, здавалось би, не може іти мови. Для вибору земельної ділянки важливим фактором є природне середовище. Бажаною є рівнинна місцевість для можливості влаштування футбольних полів без зайвих витрат на вирівнювання рельєфу. Прикладом значних додаткових видатків є будівництво НТБ футбольного клубу «Металург» Донецьк, що потребувало засипки великого яру на її території для влаштування тренувальних футбольних полів [1]. Спираючись на світові приклади розміщення футбольних полів та інших спортивних майданчиків в складних природних умовах, можна виокремити деякі прийоми їх влаштування (рис. 1). Прийом *розміщення спортивного майданчику, використовуючи природний ухил скелі як огорожуючої стіни*. Так, в Португалії стадіон Estadio Municipal de Braga (2003 р.) збудовано в ніші, вирубаній у гірській скелі. За одними з воріт – прямовисна скеля, на якій розташовано велике інформаційне табло. Футбольна арена складається з пари двоярусних трибун, покрівля над якими має вигляд натягнутих між трибунами тросів. Таким же чином врізана в скелю арена на грецькому острові Сирос [2].

При наявності складного рельєфу доцільне *розміщення спортивного майданчику на більш-менш рівнинній частині* рельєфу. Так, стадіон у швейцарському селищі Гспон є найвищим в Європі, його розташовано на висоті близько 2000 м серед Альпійських вершин. Він був побудований на пласкій ділянці, недостатній для розташування повноцінного поля, тому ігрова зона має розміри $\frac{3}{4}$ від стандартних. У зв'язку з тим, що на такій висоті газон росте погано, траву посадили на штучному торфі. Арена розміщена зависоко для транспорту, тому гравці і працівники клубу дістаються до неї канатною дорогою із сусіднього селища .

Найпростіше *використання природного рельєфу для влаштування трибун*. У Бразилії футбольний клуб Коринтіанс грає на стадіоні Eco Stadium (Janguito Malucelli, 2007 р.), який відомий як «зелений» стадіон, збудований практично без використання бетону. Його трибуни на 6 тис. глядачів гармонійно поєднані з природним ландшафтом [3].

При наявності водойми та недостатньої площі на суші доцільне часткове її використання, *розміщуючи ігрове поле на воді, а трибуни на прилеглій суші*.

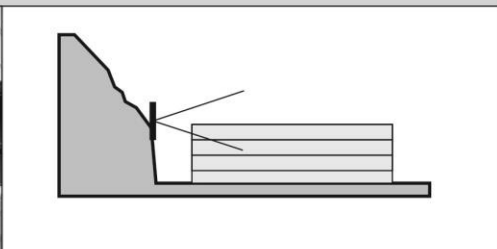

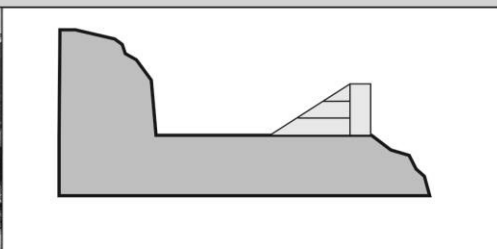

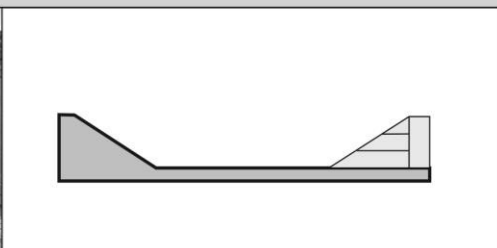

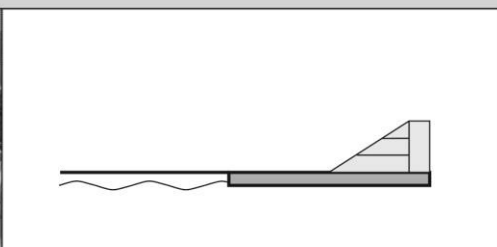

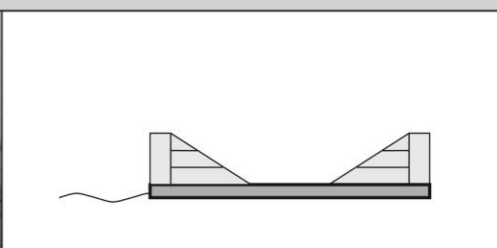

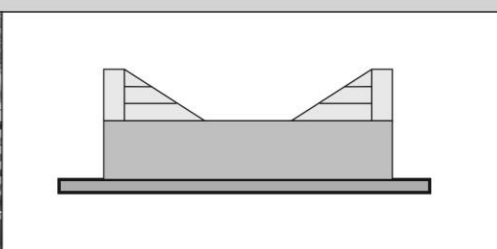
№	Назва	Зображення	Схема
1	Використання природного ухилу скелі як вертикальної поверхні для розміщення екрану		
	Муніципальний стадіон Браги, Португалія «Estádio Municipal de Braga» Розміри поля 105 × 68 м		
2	Розміщення футбольного поля на рівнинній частині скелі		
	Стадіон у селищі Гспон, Швейцарія		
3	Трибуни для глядачів вбудовано в ландшафт		
	Стадіон «Eco Stadium» (Janguito Malucelli), Бразилія		
4	Розміщення футбольного поля на поверхні води, а трибун - на землі		
	Плавучий стадіон у Сингапурі «Марина-Бей» Розміри поля 120×83 м		
5	Розміщення футбольного поля безпосередньо біля води		
	Стадіон «Við Margáir», Streymnes, Фарерські о-ви		
6	Розміщення футбольного поля на даху будівлі		
	Стадіон у центрі Токіо, Японія		

Рис.1. Прийоми влаштування спортивних майданчиків у складних природних умовах

У Сингапурі, де вартість землі на вагу золота, місцева влада збудувала стадіон на воді – плавучий стадіон Марина-Бей (2007 р.). Поле знаходиться на плавучій платформі, виконаній із сталі розміром 120x83 м. Арена має лише одну трибуну і вміщує 30 тис. глядачів. Між трибунами та стадіоном проходить частина траси Формули 1 Марина-Бей, власне трибуни є частиною траси і використовуються також під час проведення Гран-прі Сингапуру та інших перегонів [4].

Можливе також розміщення футбольного поля чи іншого спортивного майданчику безпосередньо біля води. Стадіон Við Margáir (2007 р.) знаходиться на Фарерських островах, це домашній стадіон команди «ЕБ Стреймур» і вміщує лише 1 тис. глядачів. Стадіон розміщено безпосередньо поруч із морем. На березі моря також розташовано стадіон Свангаскар (2006 р.) в м.Тофтір з двома футбольними полями та ареною для легкої атлетики.

Навіть при відсутності вільної ділянки для влаштування спортивного майданчику, можливе використання площі плоского даху будівель. У центрі Токіо спортивна арена розташована на даху будинку. Стадіон добре освітлений, на ньому цілодобово проводяться змагання та тренування з ігрових видів спорту [3].

Висновок. Існування таких унікальних архітектурних об'єктів доводить, що ресурсні та економічні фактори дедалі більше впливають на їх спорудження. При новому будівництві стадіонів, НТБ тощо вони набувають багатофункціональності (проведення, окрім спортивних змагань, концертів, політичних заходів і т.п.). Завданням інженерів та архітекторів є вирішення проблем, пов'язаних із розташуванням спортивних майданчиків навіть у несприятливих природних умовах (за наявності складного рельєфу, водянистої чи болотяної основи тощо), за умови відсутності необхідної природної рівної поверхні чи взагалі за відсутності місця для влаштування спортивного майданчику.

Література

1. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. Теорія і практика: монографія / Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2003. – 346с.
2. Вікіпедія. Муніципальний стадіон Брага [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Муніципальний_стадіон_\(Брага\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Муніципальний_стадіон_(Брага))
3. Самые необычные стадионы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stadiums.at.ua/news/2013-07-23-13740>
4. Вікіпедія. Плавучий стадіон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Плавучий_стадион_в_Сингапуре

Аннотация.

Исследования характерных особенностей генеральных планов УТБ украинских и зарубежных футбольных клубов показало, что они в основном размещены в пригородах, окружены лесами, характерно наличие природных водоемов, спортивных площадок, автостоянок. Главной особенностью является неотъемлемая составляющая – исходные природные условия.

Ключевые слова: футбольное поле, учебно-тренировочная база (УТБ).

Annotation.

Study the characteristics of the master plans of STB Ukrainian and foreign football clubs showed that they mostly located in the suburbs, surrounded by forests, characteristic of the proximity of natural water, the presence of playgrounds, parking. The main feature is an integral part - the original natural conditions.

Keywords: football field, study and training bases (STB)